

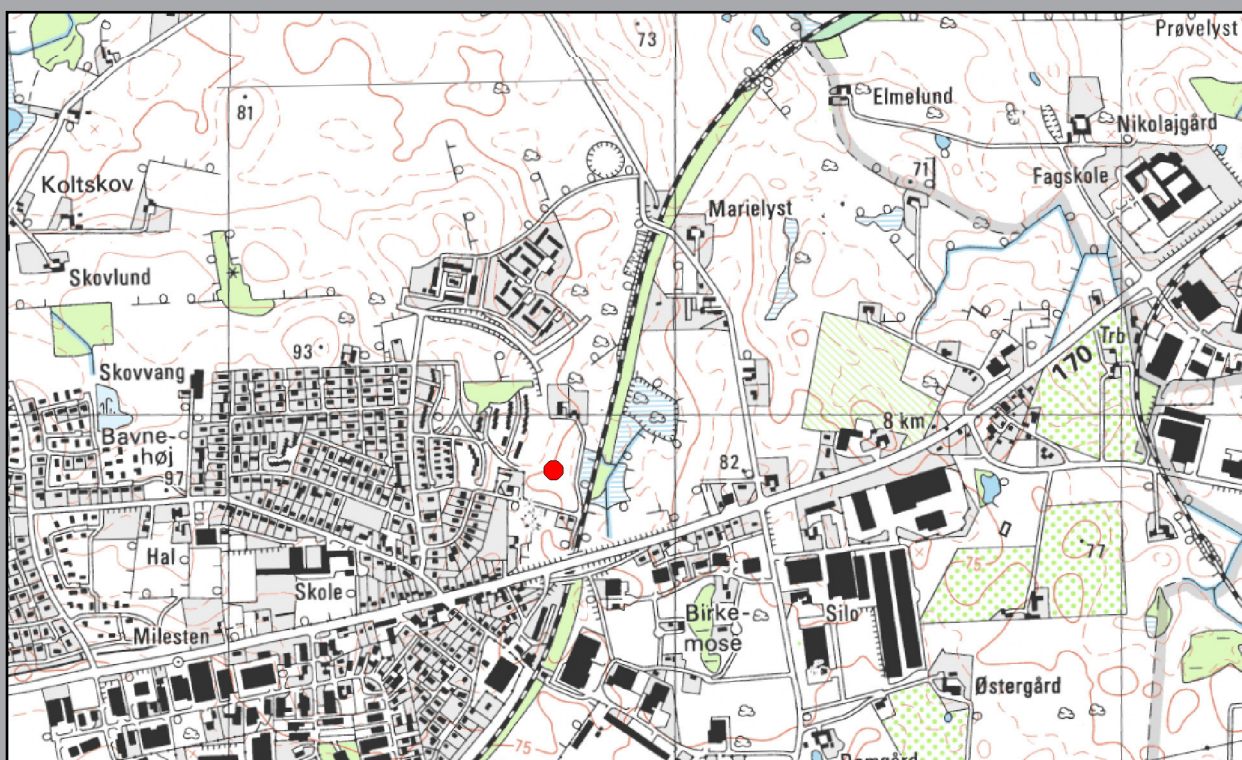
FHM 4871 Lindhøjvej - Hasselager

Kolt sogn, Ning herred, Århus amt

Stednr.: 15.04.04

KUAS j.nr.: 2122-1774

Bygherrerapport og beretning

Resumé: Prøvegravning af et areal på 3 ha. forud for byggermodning af erhvervsparceller (jf. Århus Kommunes lokalplan 59). Der blev kun iagttaget enkelte fyldskifter, som formodes at stamme fra en forhistorisk kontekst bl.a. et par kogestensgruber. Prøvegravningen giver ikke anledning til yderligere undersøgelser.

Moesgård Museum

FHM 4871 Lindhøjvej - Hasselager

Kolt sogn, Ning herred, Århus amt

Stednr.: 15.04.04

KUAS j.nr.: 2122-1774

Bygherrerapport og beretning

Indhold

Indledning	s. 3
Kulturhistorisk redegørelse	s. 3
Undersøgelsens metode	s. 3
Undersøgelsens resultater	s. 3
<i>Beskrivelse af grøfter</i>	s. 4
Konklusion	s. 7

Indledning

Forud for udstykning af erhvervsparceller på Lindhøjvej i Hasselager (lokalplan 59) bad Århus Kommune Moesgård Museum foretage en arkæologisk forundersøgelse af halvdelen af det areal, som er omfattet af lokalplanen.

Prøvegravning af arealet blev foretaget i perioden 27/9 – 2/10 2007 af undertegnede.

Forud for prøvegravningen forelå der et budget godkendt af Kulturarvsstyrelsen og bygherre på 58.008,29 kr. Udgifterne til undersøgelsen påhviler ifølge Museumsloven § 26 stk. 2 bygherre, som i dette tilfælde er Århus Kommune. Korrespondancen er ført med ingeniør Manfred Komac, Byplanafdelingen.

Kulturhistorisk redegørelse

Området ligger i Kolt sogn, Ning herred.

Kolt sogn ligger i et kuperet bakkelandskab, der fra Hasselager falder markant ned mod Brabrand sø i nordøst. Mod vest/sydvest begrænses sognet af et dalstrøg dannet af Århus å. I Kolt sogn er terrænet generelt betegnet som uregelmæssigt bølget med en del småskov og mosedrag. Kolt by ligger på et plateau centralt i sognet og er nu nærmest sammenvokset med Hasselager. Det undersøgte område ligger i udkanten af Hasselager by, som nævnes første gang i 1460 under navnet Hasleager.

I Kolt sogn findes der 12 fredede fortidsminder bl.a. en dysse og en langhøj. Der kendes desuden til en dysse og 32 gravhøje, som er blevet sløjft eller ødelagt gennem tiden. Lige nord for det undersøgte areal er der fundet bopladslag (kulturlag) fra oldtiden. Ligeledes er der øst for arealet – på den anden side af jernbanen – fundet bopladslevn fra oldtiden (jf. Bygherrerapport FHM 4636 Elmegårdsvej syd).

Undersøgelsens metode

Prøvegravningen omfattede et areal på ca. 3 ha. Det var ikke muligt at lave prøvegrøfter på hele arealet, da en mindre del af området var meget fugtigt og bevokset med træer. I den sydligste del af området er der kørt jord på. Området her består derfor af et opfyldslag (jævnfør beskrivelserne af grøft 6 og 7 nedenfor). Århus Kommune v/ Manfred Komac er informeret.

Der blev – med gravemaskine på larvefodder og med 2 m. bred skovl – gravet syv 3 meter brede grøfter. I grøfterne blev pløjelaget gravet af ned til undergrund. Grøfterne er anlagt i retningen nord-syd. Afstanden mellem grøfterne er ca. 20 m.

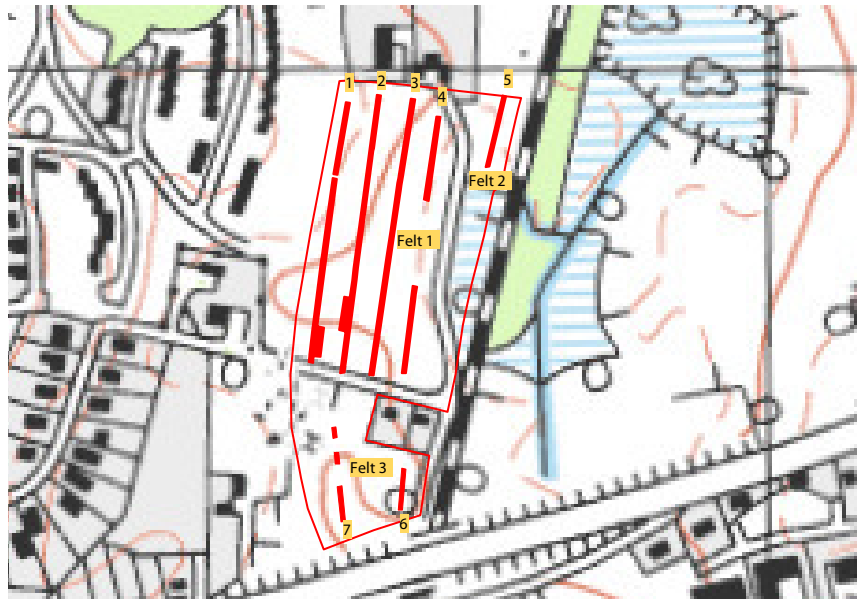
Grøfterne og de fyldskifter, der dukkede op i grøfterne er efterfølgende indmålt med GPS og derefter bearbejdet i GIS programmet MapInfo.

Undersøgelsens resultater

Området er inddelt i tre felter. Generelt er hele området meget fugtigt, særligt vådt er der dog i felt 3 dvs. i den sydligste del af området.

Terrænet i felt 1 er meget ujævnt. Det skråner fra vest mod øst. Derudover skråner det fra både nord og syd ned mod midten af marken. Der har samlet sig våde områder i de lavest liggende områder på marken. Mod øst findes et lavt område med sump og træer. Her har det ikke været muligt at lave prøvegrøfter.

Terrænet i felt 2 er rimeligt jævnt. Området her er ligeledes ret fugtigt.

Figur 1: Prøvegrøfterne markeret med rødt

Terrænet i felt 3 er meget vådt og sumpet. Af den grund er der kun trukket to prøvegrøfter i felt 3.

Beskrivelse af grøfter

Grøft 1:

Grøft 1 er ca. 176 m. lang.

Længst mod syd var muldlaget ca. 45 cm. tykt. I den øvrige sydlige del af grøften var muldlaget 30-40 cm. tykt. I den sydlige del af grøften fandtes en lavning på marken. Fylden i lavningen var mørk brun sandet ler, som lignede muld. Undergrunden i den sydlige del af grøften bestod ellers af mellem grågult sandet ler med orange nister. I første omgang dukkede der i den sydlige del af grøften flere fyldskifter op, som mindede om stolpehuller. Der blev derfor foretaget en mindre udvidelse af grøften mod øst, for at klarlægge, hvorvidt der var tale om stolpehuller fra et hus. I udvidelsen kunne der imidlertid ikke konstateres fyldskifter. Hovedparten af de registrerede fyldskifter viste sig desuden i snit kun at være et par cm. dybe og blev ved nærmere eftersyn tolket som stenspor. De er derfor ikke medtegnet på det endelige kort. De resterende fyldskifter kan være forhistoriske stolpehuller. Det er imidlertid ikke muligt at konstatere et system i deres placering.

I den midterste del af grøft 1 var muldlaget ca. 40 cm. tykt. Terrænet stiger stejlt mod nord. Undergrunden består her af mellem brungult sandet ler. Der kunne konstateres enkelte spredte fyldskifter, som evt. kan være stolpehuller.

I grøft 1 - på overgangen mellem den midterste del og den nordlige del - er der lavet et overspring i grøften. Overspringet er foretaget af hensyn til et geologisk borehul, som skulle bevares.

I den nordlige del af grøften stiger muldtykkelsen fra 30 cm. til 50 cm. længst mod nord. Undergrunden veksler mellem brungult sandet ler sydligt i den nordlige del af grøften til mørk brun orange sandet ler mod nord. Der konstateredes enkelte spredte fyldskifter, hvoraf et par stykker kan være stolpehuller.

Grøft 2:

Grøft 2 er ca. 188 m. lang.

I den sydlige del af grøften veksler muldlaget mellem 40 og 60 cm. Særligt ned mod lavningen er muldlaget tykt. Terrænet stiger stejlt mod syd. Fylden i lavningen bestod af mørkt brunt leret sand med mange større sten iblandet. Undergrunden i den sydlige del af grøften bestod af mellem grågult leret sand – visse steder med orange nister. Undergrunden her var generelt lidt stenet. I den sydlige del af grøft 2 fandtes et par fyldskifter med mange sten. I et af disse blev der fundet et enkelt keramikskår formentlig fra jernalderen. Der blev foretaget en mindre udvidelse af grøften mod vest på dette sted for at se, om der måtte dukke flere lignende fyldskifter op. Det var imidlertid ikke tilfældet.

I midten af grøft 2 var muldlaget ca. 40 cm. tykt. Terrænet hælder her mod øst. Undergrunden i denne del af grøften består af mellem brungult sandet ler (lidt gråligt). Der konstateredes enkelte spredte fyldskifter.

I den nordlige del af grøften falder muldlaget fra 50 cm. ned mod midten af grøften til 30 cm. længst mod nord. Terrænet hælder mod øst. Undergrunden i den nordlige del veksler mellem brungult sandet ler (lidt gråligt) og mørk brunorange sandet ler. Der konstateredes her enkelte spredte fyldskifter bl.a. en grube med en del trækul.

Grøft 3:

Grøft 3 er ca. 188 m. lang.

I den sydlige del af grøften er muldlaget 30-40 cm. tykt. Undergrunden bestod her af mellem gråbrunt sandet ler med orange nister. Der konstateredes enkelte fyldskifter hvoraf nogle kan være stolpehuller. Der var dog intet system i deres placering.

I den midterste del af grøften falder terrænet stærkt ned mod lavningen mod nord. Muldlaget var her ca. 40 cm. tykt. Undergrunden bestod af mellem gråbrunt/grågult sandet ler med orange nister. Der sås enkelte spredte fyldskifter. Den midterste del af grøften ender mod nord i en lavning, som består af mørkt brunt leret sand (muldlignende) med mange sten.

I den nordlige del af grøften var muldlaget ca. 65 cm. tykt. Terrænet stiger mod nord og hælder mod øst. Undergrunden veksler mellem brungult sandet ler og mørk brunorange sandet ler. Der konstateredes en del større fyldskifter. En del af disse indeholdte mange større sten. Der blev desuden fundet en kogestensgrube.

Grøft 4:

Grøft 4 er delt i to afsnit. Den sydlige del af grøft 4 er ca. 59 m. lang. Herefter er der gjort et ophold, da området er bevokset med træer og desuden er meget vådt. Den nordlige del af grøft 4 er ca. 56 m. lang.

I den sydlige del af grøft 4 var muldlaget ca. 30 cm. tykt. Terrænet skråner mod øst. Undergrunden længst mod syd var mørk gulbrunt sandet ler. Dette ændrede sig længere mod nord til mellem grågult sandet ler med orange nister (visse steder helt gråt). Der konstateredes enkelte fyldskifter.

I den nordlige del af grøft 4 var der meget fugtigt særligt mod syd, hvor der i grøften dannedes en mindre sø. Muldlaget er her 30-40 cm. tykt. Terrænet skråner svagt mod nord. Undergrunden består af mellem grågult sandet ler med orange nister. Der ses en del fyldskifter som evt. kan være stolpehuller. Der er dog intet system i deres placering, som indikerer at der skulle være tale om stolpehuller fra huse. Området ligger også meget lavt i terrænet, hvilket ikke taler for, at der har været bebyggelse her. Et par af fyldskifterne indeholdte meget trækul. De var imidlertid kun få cm. dybe. Der er desuden fundet en kogestensgrube.

Grøft 5:

Grøft 5 er ca. 58 m. lang.

I den sydlige ende er muldlaget ca. 30 cm. tykt. Undergrunden består her af orangebrunt sandet ler vekslende med mellem brungråt sandet ler. Der konstateredes enkelte stolpehuller som kan være stolpehuller.

I den nordlige del af grøften er muldlaget 30-40 cm. tykt. Mod nord er der meget fugtigt – her har der dannet sig en mindre sø i grøften. Undergrunden er mørk orangebrun sandet ler vekslende med mellem brungråt sandet ler. Der konstateredes enkelte fyldskifter bl.a. et med meget trækul. Dette fyldskifte viste sig dog i snit kun at være et par cm. dybt.

Grøft 6:

Grøft 6 er ca. 28 m. lang.

Muldlaget i grøften var ca. 20 cm. Vi har kun gravet ca. 30 cm. ned i denne grøft, da jorden under mulden virker som opfyld. De nordligste 15 m. er jorden mellem orangebrunt leret sand, som er meget stenet. De sydligste 13 m. består af klart opfyld. Her er jorden mellem gråbrunt ler med mange sten samt ståltråd og plastik iblandet. I den nordlige del af grøften sås et enkelt fyldskifte. Da det ligger i opfyldsjord formodes det at være fra nyere tid.

Grøft 7:

Grøft 7 er opdelt i tre spring. Det kunne konstateres, at der er tale om opfyld. Grøften er derfor mest anlagt i et forsøg på at fastslå opfyldets udstrækning. Der er med maskine gravet 20-30 cm. ned i grøften. Der er tale om opfyldslag helt fra toppen. I den nordlige ende af grøften er der lavet et snit, hvor vi har gravet ca. 2 m. ned for at klarlægge opfyldets dybde. Opfyldslaget viste sig her at være ca. 1 m. tykt. Opfyldet består bl.a. af sten, murbrokker og lidt asfalt. Kommunen v/ Manfred Komac er informeret.

Opsummering på udgravningens resultater:

Der blev ved prøvegravningen fundet et par kogestensgruber, dvs. gruber fyldt med ildskørnede sten og sodet jord. Kogestensgruberne har fungeret som jordovne ved tilberedning af mad. Der er imidlertid ikke gjort fund i tilknytning til disse, hvorfor de ikke kan dateres. Derudover er der fundet et par gruber, som kan være forhistoriske. Der er dog kun fundet ét stykke keramik i tilknytning til gruberne. Keramikskåret er formentlig fra jern-

alderen. De øvrige grubers datering kan ikke fastslåes. Endelig kan nogle af fyldskifterne tænkes at være forhistoriske stolpehuller. Der er imidlertid ikke noget system i deres placering, som indikerer, at der er tale om stolpehuller fra huse. Der blev ved rekognoscering af marken og gennemgang af jorddyngerne fra prøvegravningen kun fundet tre stykker brændt flint og to flintafslag. Dette kombineret med at der ikke er gjort fund af forhistoriske genstande i fyldskifterne giver således ikke grund til at antage, at der har været bebyggelse i området i oldtiden.

Konklusion

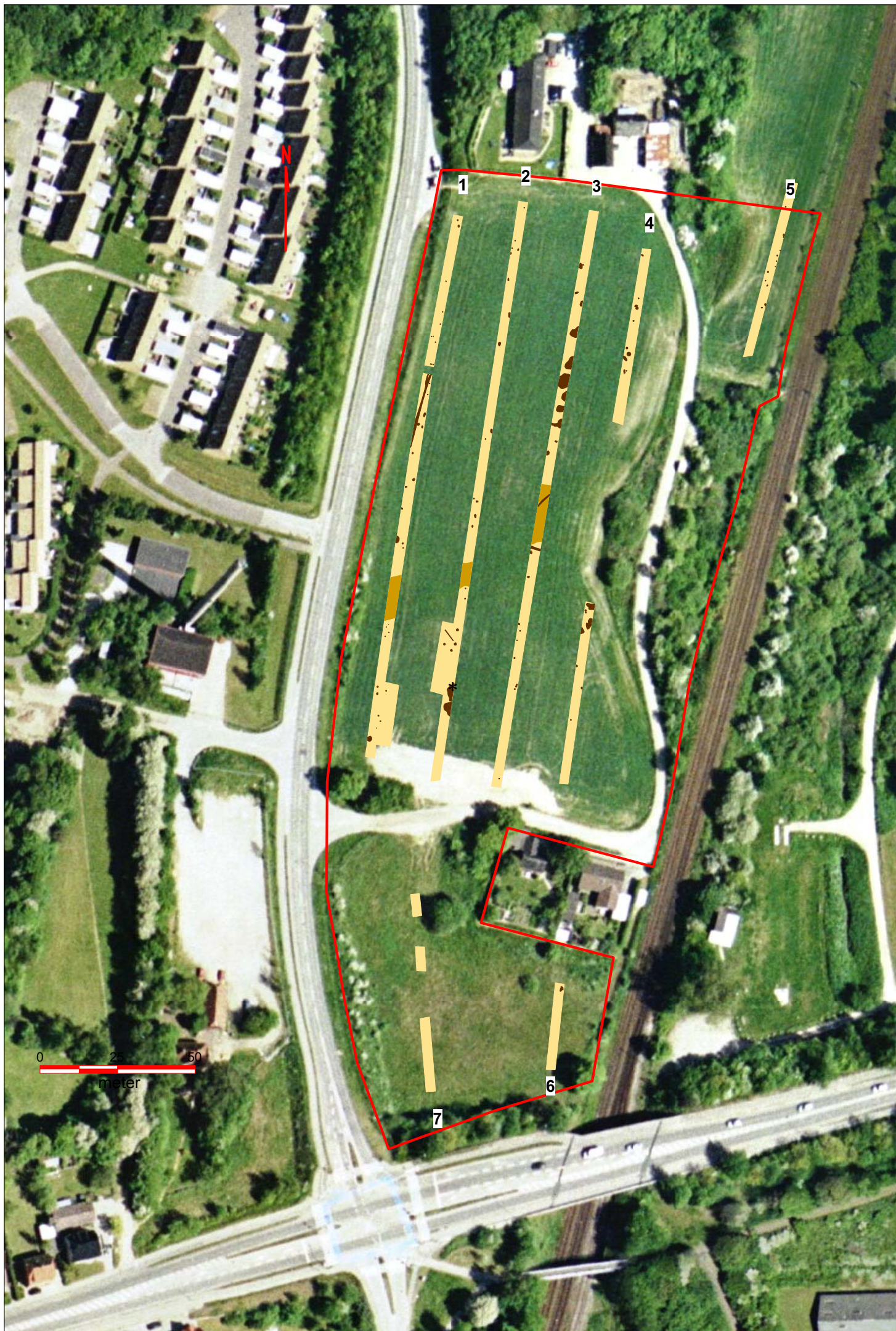
Der blev ved prøvegravningen ikke fundet nævneværdige spor efter forhistorisk aktivitet. Resultaterne fra ovennævnte undersøgelser giver derfor ikke anledning til yderligere arkæologiske udgravninger i området. Skulle der imidlertid i forbindelse med jordarbejde på arealet dukke enestående fund op, såsom en grav, der kan ligge helt isoleret fra det øvrige fundmateriale, skal museet straks underrettes. Museet vil derefter vurdere, om der skal foretages yderligere undersøgelser. En eventuel undersøgelse vil være uden udgifter for bygherre.

Yderligere oplysninger om de arkæologiske forhold samt anmeldelse af fund skal ske til Moesgård Museum tlf. nr. 8942 1100.

Sagen er hermed afsluttet.

Moesgård Museum d. 4. oktober 2007

Marlene Sørensen
Museumsinspektør

FHM 4871
Lindhøjvej - Hasselager
Kort over søgegrøfterne
1:1200

- Fyldskifter
- Køgestensgruber
- Dræn
- Lavning

